

Վ. Ռ. ՍՈՒՍՆ

ԻԼԱՆ

Պէշոգլուստա Լալէլի սողադրնտա
6 1/2 արշըն և իւզ վէ 25 արշըն տէրին-
լիյի պուլունան պիր արտա սաթլըզ
օլուպ, թալլալիսին, Գալաթա
կըլալանի խանընտա 5 նիւմէրօ իւլ
մուրադ-գամ Նօրթ 5 Պըրիթիլ էնա Մէր-
քընթ ոյլ նամ սիկուրթա գուժաննա-
սընը մադադադընտա Գառնիկ էֆէն-
տի 8 Սերուքանա մուրաճաթ կիւ-
մէլէրի :

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԼԻՐ

ԱՎԱՏԻՍԼԻՐ ՎԷ ՄԱՏԱՐԻՍԹԱՆ

Վիւննա, 2 նոյ.

Պօսա դալի :

1860 սէնէսի իդրամիլի իսթ իդրազ
թաճիլիսթը բիւնդ օսու չէքիլիպ,
4903 սէրի վէ 16 նիւմէրօլու թաճիլի
էլըրիննի վէ 19 667 սէրի վէ 10 նիւմէ-
րօլու թաճիլի տախի իքիննի իդրա-
միլէրի դալանսը :

ԱՄԱՆԱՄ

Պէրլին, 2 նոյ.

Լանսթիլ իւրմ թէմիկէ օլունան իւ-
թիւնաթ տաքըրինէ տայիր օլուն նիզամ
նամէ բարլամէնթ օտա թատիգ օլուն-
աու :

ԱՄԷՐԻԳԱ

Նիւ Եօրդ, 1 նոյ.

Բրէնա ար Պիսմարդըն էմրի իւլ ա-
րանրլուգ տա օլուն վէ գօնթ տիլի-
մին սաթիլ կիլլէմէքտէ օլունու լէ-
րադլար սու տէֆա Պէրլինէ տալէթ
իտէն սըր քեւաթ իսլինին եանընտա
պուլունտա :

ԹԻԻՃՃԱՐԻՑԻ

Իսթրաբուլ, 3 նոյեմ.

Միւս. Ն. Օր բանուլու 8 1/8 1/4
Տօրաւ էլի ճիւն 5 1/8 1/4
Պու կիւնթի սաթլը 12,000 օլաւա
Բիւցա դալի :

ՍԱՐՐԱՖԻԻ

Իսթրաբուլ, 3 նոյեմ.

Էսթրաբուլ Ուսուլի ալլուր 45 5/4 46
» » գաւանսը 45 5/8 5/4
» » 54 5/4 55
» » 61 1/4 5/4
Պօն տիւ թրէզօր (Մէրիւ. Բ.) 84 1/2 85
Ինկիլիզ օսնալիսի 95 1/4

Բարիս 5 նոյեմ.

Էսթրաբուլ Ուսուլի գաւանսը 45 65
1869 273 75
Իսթրաբուլ չլմէնտըֆէր սէնիլէրի
Ֆըրանսըզ ֆօնաօսու 5 փ 98 30
» » 5 փ 82 50
Իթալիա 67 65,

ԳԱՆԱԹԱՐ ԲԻՍԱՅԱՐ

Էսթրաբուլ 22 նոյեմ. ազլամ գար. 50 27
» 25 նոյեմ. սալաւ ալլուր 50-11
» Էն Էնթալ 50-19
» Էն ալալը 50-10
» Սաթի 7 50-13
Իսթ իդրազ 1833 ին 317
» 1863 354
» 1869 274 30
» 1872 34 30
» 1873 265
Քրէտի ժէնթալ 12 20
Սաթիլ թէնթալ ազ սիսլարը 7 50
Սաթիլ թէնթալ Օթ օսնան 5 11
Սաթիլ թէնթալ ազ սիսլարը 6 00
Պանդ Գաւանսիս 000
» Վէրսի
» Սաթիլ թէնթալ Օթ օսնան 130
Շըմէնտըֆէր սէնիլէրի 470
Քրէտի թէնթալ լուգ օսնան 51 1/2
Լօրիսմ մատէնի ազ սիսլարը 71

Գուրօն սթոնթ օսու	185 փարա
Ազ ճէ ֆայիդի	41-20
Բէրօր	3
Հէֆալսիզ	3 1/2

ԳԱՄՊԻՍ ԶԻՆԱԹԱՐ

Ինկիլիզ լիւրաք 109 35
Ֆրանսըզ ալթ օսնու 87-18
Քօլ 89-8
Գըրմիզ ալթ օսնու 51-19
Պէնազ մէնթիլ ֆարզը 101 24
Մէթալիք ֆարզը 104 34
Պազըր 127-53
Պէնիլ 104-25
Գաւաթն գալմէսի գալիք 6 65

ԱԳՃԷԼԷՐԻՆ ԲԻՍԱՅԱՐ

Ինկիլիզ լիւրաք	109 35
Ֆրանսըզ ալթ օսնու	87-18
Քօլ	89-8
Գըրմիզ ալթ օսնու	51-19
Պէնազ մէնթիլ ֆարզը	101 24
Մէթալիք ֆարզը	104 34
Պազըր	127-53
Պէնիլ	104-25
Գաւաթն գալմէսի գալիք	6 65

(ՆԷՎԻՅԷ)

Վիւննա տան Լէվընթ Հէրըտա եա-
ղըրը օլուն պիր մէքթ օլուն թէրճէ-
մէսի տիր :

«Տէվլէթի ալիկէ, թէտարիքնաթը
հարպիկէ իւլ մէշուլլու պուլունտադու-
նու, Պէլլըրաւտա թալ օլունան նիւմ
րէսմի վիսուլտէն զադէթ ալթընտան ա-
լարազ պուրա զադէթ ալարընա պա-
ղըսը տախի տէրճ իթիլի ճիւնթիլէ,
տէվլէթի միւշարիլէյանըն շու թէ-
տարիքնաթա զընամ իթմէսի, աթի-
տէ զիքը օլունաճազ մէսէլէտէն տա-
լանը օլունսընա աթիք օլունաճազ տա
տըր :

1856 մուսնէտէսի իւլ անտէն էվ-
լէրի մուսնէտաթ իթիլիլալաննա,
Մէմլէքէթէյն իմարէթի, տէվլէթի
օսնանիլէնին իսարէսի ալթընտա օլ-
ունադընտան, իմարէթի մէքպուրէ,
մաթպուրի մուֆաթիսաթընըն իւլ իւլ
միւսաւտէսիլէ մազլար օլունադընա
ալիւլէլէն էմնէպիլէտէն հիւ պիրի իւլ
մուսնէտէն ազա իտէմէմէսի լազըմ
կէլիլ, բըրէնա Շարըլ տախի, իմա-
րէթի մէքպուրէ իսարէթին թալիլին
օլունտուգտա, մուսնէտէյն մէքպու-
րէնէ թէմաթի իւլ թէվֆիզ հարէքէթ,
եանի, մաթպուրի մուֆաթիսաթընըն իւլ-
լինի ալմաարդ ճա, հիւ պիր տէվլէթ-
լէ շարթիւմէ, վէ եաթիստ մուսնէտէ
իմազլանա մուսնէտադընըն իսթի սու-
րէթ տէ օլարազ, տէվլէթի օսնանիլէ-
նէ վատ իթմիլ իքէն, կէլէն սէնէ
Մէմլէքէթէյն իւլ Մաճարիթիսմ միւ-
նէսիլտէ պիր թիճարէթ մուսնէտէ-
սիլին ազալինէ գալըրըրըրըն Պա-
պը ալի իսարէթի ալարդտա, մուսնէ-
տէյն մէքպուրէնին սոլալինէն Պապը
ալիլին մալիւմաթը օլունադընտան
պազլա միւսաւտէսի տախի օլունադը-
րընտան, պու մաւտէ գաթի սուրէթ-
տէ բըրթիլէսթ օլունմուշ իսթի : Յա-
ղաթ պուլունտան ազա Մէմլէքէթէյն
իտարէսի, բօթիւմ վէ թէլէկրաֆլարա
տայիր պիր մազալլէն ազա իթմիլ
օլմազլա, պու տէֆաքիլէն տախի մուս-
նէտէ թալպիր օլունմաթը տա, մու-
ղալլէն տէնիլմէսի, Ալթըրի տէվ-
լէթի թալաֆընտան թալիլինէ իւլ
պէրապէր, բըրէնա Շարըլ պու մաւ-
տէյն մաթպուրի մուֆաթիսաթընա սու-
րէթի իսթիլէտէ օլարազ տըր ու պէ-
եան իւլ, լազըմ կէլէն միւսաւտէսիլին
թալսիլ իսթիլմէսի միւսաթիլ կէթիլ-
միւլ իսթի :

Հալպուրի բըրէնա Շարըլ պուլուն-
իճրա իթմէտէն, Լիւրիս տէվլէթիլ-
լինէ միւրաճաթ իթմէսի իւլլէրինէ
Բուսիա վէ Ալմաննա վէ Ալթըրի
տէվլէթիլին թալաֆընտան մուսնէտէ-
ղաթ կէթիլլէրիլին իսթի տէ, Ֆրանսա
վէ ինկիլլէրա տէվլէթիլին, պու

մաւտէյն գաթիլին իսթի իսթի Մէմ-
լէքէթէյն մաթպուրի մուֆաթիսա-
թընա միւրաճաթ իթմէսիլէրէ ճիւլի
վէ քիւլլի, տիւլիլէն էմնէպիլէ իւլ տօղ-
րունտան տօղրու մուսապէրաթա գալ-
ղընամաթը 1856 սէնէսի աշտնամէսի
իճապընտան պուլունտադընտա պէեան
իթմիլլէրի իսթի :

Պուլունտա իւլլէրինէ Ֆրանսա վէ ին-
կիլլէրաթը տախի իթմիլիլազա մէյլ
իթմիլլէրէն էմնէպիլէ, բըրէնա Շարըլ,
Բարիս վէ Լօնտրա զադէթ ալարընա
միւրաճաթ վէ քիւլլի ազ ճէ վատ ի-
տէրէք, պաղըրըրընա պուլունտա տայիր
պէնապէր եազըրըրըրըն կիպիլ, Տէյ-
լի թէլէկրաֆլ զադէթաթ տախի կիւ-
եա Մէմլէքէթէյն տէ պուլունտան Ե-
հուալիլէրինէ հալլէրինի թալգիթ ու
թէմէսիսիլ իթմէք իւլլէրէ, Պուլլէքէյն
պիր մուսնէպիրի մալսուս կէթիլլէրիլ,
արա սըրա ալարըր մէքթ օլարաթա
Եհուալիլէրինէ հալլէրինէ պալա ի-
տէմէք եէրտէ, մուղալիլի օլարազ
պիլարէն էհալլինին քիւլլիլէն հազգ-
լարըն իսթիլ իթմէք մէսէլէքի-
նի թաւաճապտան պալազ, պիրտէ
տէվլէթի Օսմանիլէ իւլ Մէմլէքէթէյն
իմարէթի պէյնիլտէ պուլունտան ազ-
տէմազա օլունտան մուսնէտաթ տան
պալա վէ պուլունտըն եալան եանըր
սուրէթիլլին տէրճ իտէրէք, կիւեա
Մէմլէքէթէյն իմարէթիլին, տիւլիլ
էմնէպիլէ իւլ մուսնէտէն ազա տիլէն սէ-
լալիլէթի օլունադընտա պէեան իթմիլ
իսթի տէ, Մէմլէքէթէյն իմարէթի է-
մէլլինէ պու վատըրա իւլ տախի նա-
լիլ օլունադըրըն ճիւնթիլէ, Բուսիա վէ
Ալմաննա տէվլէթիլլին թէվաթիլ-
լինէ միւրաճաթալա, պու տէվլէթ-
լէրին թէլլիլիլ իւլ, Ալթըրի տէվ-
լէթիլլին Տէրիսաւտէթ տէֆիլիլ գօնթ
Չիլի ճէնապէրի, իմարէթի միւշա-
րիլլէյանըն տիւլիլ էմնէպիլէ իւլ մու-
սնէտէն ազա իթմէսիլէն, տէվլէթի
Օսմանիլէնին բիլաթըն իսթիլսուլէ
սոյ ու զայլլէթ իթմիլ իտէտէ, տէվ-
լէթի միւշարիլլէյան տախի, Մէմլէքէ-
թէյն իմարէթիլլին պու մաւտէ իլլին
Պապը ալիլտէն իսթիլին միւսաւտէ թալ-
սիլ իթմէսի իճաթ իտէմէյնի պէեան
իսթիլ, մէսէլլէրին պու հալ իւլլէրէ գալ-
մաթընտան տօղրու զադէթալար պու-
նա ալարիլ մաւտէպար վիլլէքէթիլլին
թալիլ օլունադընտա հալտէ, տէվլէթի
Օսմանիլէնին թէտարիքնաթը հարպի-
լիլ մէշուլլ օլունադընտա հալաւաթիլի
տախի վիսուլտէն նամ Պէլլըրա զադէ-
թաթ եազըրըրընա պուլունտադընտան
արթըր իսթիլաթ մէքպուր իսթիլիլ իւլ
էմնէպիլլէրտէ միւսադաւաւա սէր-
մանէ օլմազ տա տըր :

Տէրիսաւտէթ տէ պիր գալպան
էմնէպիլլինին, Մարիլիլաւտան պիր
մալինա կէթ իտէրէք Բուսիա սիքէ-
սիլն թալլա իլլէնէէքէթիլլին սըրաւա
մէյաւաւա չըգալըրըրըն մազաւա-
տէմէք եազըր իսթիլ : Պու քէրէ Մէ-
մաթիլ զադէթալարընա պու մաւտէյն
տայիր աթիլաթ թալաֆընտա կէթիլլ-
միւլ տիւլ, շէյլէք իւլ հաթիլաւտան
պէրի Մարիլիլաւտա պիրի Բուսիա էր-
մէնիլլէրինտէն վէ տիլլէրի Ֆրանսալը
օլարաթ իւլլէր պուլունտադընտա կէթ-
րիլլիլ տիւլ : Պու աւաթարըն չիւլ-
հէլիլ աթիլաթ, սայրիլլէրինին տիլլա-
թընըն իւլլէրէրինէն էմնէպիլ իսթիլ,
պուլունտան իւլլէրէ մէշուլլ օլունադըրընը
անլաւաթըն հէր քէն արըր իլլէրիլ-
լէր տիր :

Իլ պու աւաթար, եանի, Միւլըն
Շանադօրօֆ վէ կարիլի Հալիլի Մար-
սիլաւաւա տալիլէ Բուսիա թալսիլլա-

թը իմալ իլլէմէք իւլլէրէ պիր ֆապրի-
գա ալմազ մազաթիլ իլլէ, Տէրիսաւ-
տէթ տէն հարէքէթ իլլէնէքէթ կէլէն
սեպտեմբերին օն տէօրալիլնէ կիւ-
նիւ Մարիլիլաւա վատըր օլմազլար ի-
միլ :

Միւլընտան իւլլէրէ իլլէրիլ իսա-
նէտէ 118 աւաթ Ֆրանսալը ալթ օսնու
վէ պիր գալ Բուսիա ալթ օսնու իլլէ
պիր քիլօկրաճաղըրըրընա կիւլիլ-
տէն պիր էյլիլ եաթաղընըն օթու
իլլինտէ ազալալըն տըր : Պիր սանսըգ-
տէրունիլտէ արմալարա պէրապէր
էնիլ պիր տաճա օլունա, պու տաճա
իւլլէրինէ Բուսիա եազըր օլարազ
«Իլան Միլալիլ վէ Լնտսար վէ գուճ
բաննաթ» տէյն պիր շէյլ եազըր ի-
տիր : Միւլըն օն պին Ֆրանսալը
Ֆրանսաւա կէլիլ, պու ազ ճէ իլլէ
իլլէրտէ Բուսիաւտան իլլէր իլլէմէք իւլ-
լէ պանդալարա սալթիլ պօնօլար սա-
թաճազ իմիլ : Պու էսնաւտէ մէրդուճ
կարիլիլ թանըրա քէնտիլլինէ իւ-
թիլ ալթըր, վէ պու իւլլէրիլ տալիլ
քէնտիլլինէ, Բուսիանըն ազ ճէսիլնէ
թալլա իլլէմէյն նաթիլաթ իթիլիլ-
նի վէ քէնտիլի տալիլ մէրդուճու
նաթիլաթըն տիլլէրիլ իլլէրա իթ-
միլ տիր :

Կէլլէրէրտէ ինկիլլէրանը Պէր-
լին սէֆարէթ իսանէսիլնէ պիր իքիլըր-
սըզ կիրէրէք, սէֆիլին եազը չէքմէ-
էսիլնի գըրըզ տէրունիլտէ պուլուն-
տան էյնսը սիլլաթ իտէրէք սալալ-
տուղարը կիպիլ իթմէսի կիւնիւ տալիլ
էինէ շէյրի մէքքիլաթ Ալթըրի սէ-
ֆարէթ իսանէսիլնէ կիրիլ պալը շէյլ
գալըրըրընա իւլլէր իքէն բօլիս թա-
րաֆընտան իւլլէրիլ իլլէր վէ իքի
կիւն սօրա Պէլլէրա սէֆարէթ իսանէ-
սիլնէ կիրիլ պալը էյնա շալարազ սա-
վուշուլ օլունադըրըն թէքըրա բօլիս
թալաֆընտան իսալէր ալթնալլա
հալա միւլ էմաթըրըն արանմազ տա
իտուլիլ, Տէյլիլ թէլէկրաֆլ Պէլլին
մուսալիլլինտէն ալարըր թէլէկրաֆ-
տան ալալըրըն տըր :

Եւնանիլթ անտա քեպիլն Պէրլիս
նամ պիր քէյլաթ պիր գըզ քէնտիլ մա-
շուղընը գաթիլ իթիլիլ ճիւնթիլլէ հիւ-
քիւմէթ թալաֆընտան ալալ ու կի-
րիլթ օլունաթաթ, մուհաթէմ օլուն-
մուշ իտէ տէ, մաշուլլ պուլունտան
շալա ալթըր տէյն, մէրդուճիլ պիր
չօգ զէման ալաւաթըն մուսալիլլին
սէօղիլնիլ իճրա իթմէսիլ թէլլէյ-
նիլն իսթիլ, մուհաթէմ տէ գաթիլ-
լի մէրդուճիլնէ գալալաթ սըլ օլ-
ունադընա հիւքմ օլունմուշ տուր :
Մէրդուճէն ալալաթ թուլմանալ,
մուհաթէմ տէ պիլլաթ քէնտիլ հա-
ղըր պուլունտալ, վէ մաշուլլընը
գաթիլտէ հաղըր պուլունտադընտա
իսալաթ իլլին պիր չօգ իսալաթ իսթիլ
իթմիլ վէ նիհաթէթ գաթիլ իլլէր
թէմէթ իսթիլնէ գուլթիլլին տուր :

Լօնտրա զադէթալարըն եազ-
ալըրըն կէթիլ, օլունա գալուն-
լարըն հէքիլլէր վէ ճէրալըք թալ-
սիլ իլլին պիր թալալիլ մէքթէպիլ
քիւլաւաթըն գալար իլլէրիլ, վէ շիւմ
տիլլէր մէվըր վէ հօճալար թալլին
օլունտադընտ միսիլլա, պալը գալուն-
լարըն մէքթէպէ գալալիլ իլլին գալա
օլունմաթընա պալալընըն տըր :

Մէմլէքէթէյն իմարէթիլլին մէր-
քէլիլ հիւքիլլէթիլ օլուն Պուլլէրէյն,
պու էսնաւտէ պիր տաքէր թալիլ իճ-
րա օլունաճաղըն եազըրըրըն Պու քէ-
րէ մալալիլտէն ալթնա իսալալլէրէ
նէղաթէն, թալիլ մէքքիլ իճրա օ-
լունաթաթ, Մէմլէքէթէյն աւաթիլլի-

ներն թալիմ էսանսընտա իսրազ իթ-
տիքէրն մէհարէթ, օրատա հազըր
պուլունան տիւէլի էճնէպլէ դապը-
թանը թարափընտան թահսին օ-
լունսուլ տուր :

Թալիմին խիթամընտա, բրէնս Շար-
լը հազըրէթէրն թարափընտան պիւ-
ճիւմէ զապըրէթանը ասքէրիյէյէ միւ-
քէմմէլ պիւր զիյաֆէթ վէրիլիս, մէզ-
քիւր թալիման պուլունսուլ իւզրէ
ճանիպի հիւքիւմէթի յէնիյէտէն օրա-
յա կէճնաքիլիլի օլան միւրալիս իւզ-
գէթիւ օլանս պէյ իլէ պիւնպալը բի-
ֆաթիւ Ազիզ պէյ Գալիի զիյաֆէթի
մէհքիւրէտէ հազըր պուլունսուլ տուր :

— Պուլունան պիւր գալ սէնէ մուգա-
տէմ, յիլէնստա պիւր իսթիկար գա-
տըն, վարիւնէթ ինին քեաֆէթիսի քէ-
տիլէրինէ թէրք իյլէնէրէք վէֆաթ
իթմիլ իտի : Վասիւնէթնամէսինստէ
քէնտիլիլին վէֆաթընտան սօնրա քէ-
տիլէրին պօղալընա նասը պաղըլա-
ճաղը կէօթիլէրիլի, վէ պու գաար-
նըն վասիւնէթ ինին իճրասը, Վիէնսա
ճիւրքընտա պիւր ֆաթիլէտա իհալէ
գըլընը տուր :

Մէզպուրէնին պըրադտըլը ազճէ-
լէր, իտարէ սանսըլընա թէպիմ օլու-
նուպ, պու ազճէնին ֆալիլիլին նըս-
ֆը քէտիլէրէ վէ պիւր բուպու վասիւ
օլան գաարնա վէ պիւր բուպու տալի
պիւր քէտի ֆաթիլէտա վէրիլիլի
տիւ :

Քէտիլէր օն իքի օլուպ, նըսֆը քէ-
քէք վէ տիլէր նըսֆը տիլի պուլուն-
մուլ տուր : Պուլունա քէքիլէրի իլէ
թէճէմիլ իթ տիլիլի վէ հալ պու քի
վասիւնէթնամէսէ, խարիճտէն պիւր քէ-
տի իլէ պուլունա իճիլիմըն իսթէ-
մէմիլ տիւ : Շիմսի պու վէճէ իլէ հա-
որ օլան քէտի զիւրիլիլի միւրասա
նայիլ օլանսալար տուր : Իլէր ալթը
քէտի ֆաթիլէտա վէ զիւրիլիլի էք-
սիլիլ իսթ վասիւ վէ նաղըր միւրասա
նայիլ օլանսալար իլիլ :

Վասիւնէթնամէսին պիւր շարթը տալի
շու տուր քի քէտիլէր պիւր քիւնսնէ
թարափընտան էօլտիլիլիլի իսթէ
Մաթլին նամ մահէլ ֆուգարասը մի-
րասա նայիլ օլանսալար տուր :

Խմսի պիւր ին քէտիլէր, պիւր էր-
քէքտէն մաստա թէլէթ օլուպըլա-
րընտան նալի, վասիւ վէ նաղըր իլ
պու քիւլիլիլիլի միւրասա նայիլ օլ-
մուպ իւզրէ իտաստա գալըլընսալար
իսթէլ տէ, Մաթլին տայիլէլի պէլէ-
տիլէր, պու վասիլի վէ նաղըր սիլ
միւլէթիլիլիլի էմիլիլի մուլալիլի օ-
լարադ քէտիլէրի հէլաք իյլէտիլիլի
տէլէրէք ալէլէլիլիլի տալի ալթը
տուր :

Շիմսի պու տալիլիլի նիհալէթի
նէնէ նէթիլիլի վիլէճէլի մէհհուլ
տուր :

— Սանթ օրին տասընտա պու սէնէ
իւզիւմ քէք չօգ օլմուլ տուր : չէօլլէ
քի օ տասընտա էհալիլի տալի պէլլէ
քէտիլէթ իւզիւմ կէօթիլիլիլի տիւր
հաթիլա յի տէրէճէ չօգ օլմուլ քի
պաղըլըր չիլիս եարմուպ իւզրէ էլ
վիլէճէք գաար ֆիլը պուլունսուլ
լար : Րիլիսնէթի կէօթէ, իւզիւմ պէլ
միլէօն օգգաւա պալիլի տիւ :

— Պէլլին զալէթալընտան պիւ-
րիսնտէ օլունսուլընա կէօթէ, կէ-
լէն սէնէ զարֆընտա, Սլանսա տէլի-
լէթ ինին ալթիլի իսրաճաթը 165 միւ-
լէն թալէրէ պալիլի օլմուլ տուր : Յա-
գաթ Շըմալի Սլանսանըն պանթըր-
լէրի պէլլէրիլիլի, ազճէլի թալար
իսրաճ իտէլիլիլի պիւր ֆիւթիլի կէ-

թիւմէք իւզրէ իթ թիֆադ իյլէմիլլէր
տիւր : Պիւր Ֆրանսըլ զալէթալը Միւ-
նիստէ պուլունան մուլալիլիլիլի ալ-
տըլը պիւր հալաթիսէ կէօթէ, ճէնու-
պի Սլանսանըն տարափըլը, բարիս
իլին ալթիլի կէօթէլիլիլի քէն ֆա-
լիլի կէլմէնէ մէհալըր օլմուլար տուր :
Չիւնքի մէհքիւր ալթիլիլի իսրաճ ի-
տէնլէր, թահիլիլիլիլիլիլիլիլիլի
իթմէք իւզրէ, Ֆրանսըլ զալէթալը Միւ-
նիս, վէ Սլանսալիլի վէ սալիլի մահէլ-
լէրտէ միւլէլիլիլիլի տիւլար օլմադ-
տա իմիլլէր :

ՆԱՄԱԿԱ ԲԱԳՈՒՆԻՅ

Երբ Շամախուց երկու ստանցիա հե-
ռանում են, չես պատահում մի որ և
իցէ ծառի և կանաչի : Այդ ահագին
դաշտերը, որոնք գտնվում են Շամա-
խուց և Բագուի մէջտեղում, անշուր
են Զմեռը չափազանց ցրտեր լինում
են Բագույի ճանապարհներում, մա-
նուստը «Ալիլան» այնպէս որ ճանա-
պարհորդները չափերը (ինչպէս որ
չափ անգամ ձմեռը պատահում է) ստու-
յում են ու մեռնում : Ամառուց ամե-
նաստիկ քամիներ են փչում հիւսի-
սային կողմից : Ստանցիաները լինում
են առ հասարակ անմաքուր ստորիկ
քամիներից մանր աւազ և փոշի բար-
բաճրանալուց : Ամեն տեղ ստանցիա-
յում չես գտնիլ պատրաստի ուտելի-
ղէներ : Չուրը բերում են շատ հե-
ռու տեղերից սպիւրով : Նրբեր լինում
են անմաքուր, աղի և ապակալում,
այնպէս որ ճանապարհորդները չեն
կարողանում խմել :

Շամախուց մինչև Բագու վեց ստան-
ցիաներ կան — Ալիլարայ, Մարաղայ
(նաև մալախանի գիւղ), Շամաղին,
Ջեմաղի, Նաճլադ-տառայ և Արաթի :
Համարում են Բագու :

Բագուն, որ գրեթէ Անդրկովկասի
նշանաւոր քաղաքներից երկրորդը կա-
նոյ է համարվել, գտնվում է կաս-
պից ծովու Ալջորանի գերակայու-
թիւնում հարաւային կողմում, ծովի ա-
փին և բաժանվում է չորս մասը —
Բերդ, Կարանդին, Գուրսի քաղաք
և Պորո, որը ասվում է և Բայիլովի
հիւանդան : Քաղաքի արևելահատ-
ային մասում տարածված է մի ընդար-
ձակ դաշտավայր, իսկ արևմտահատ-
ային մասում — բաւական բարձր
բլուրներ : Բերդը հին քաղաք է, սա
հին ժամանակներից Պարսից բռնակա-
լութեան տակ է եղել :

Նա շինուած է մի քանի բլուրների
վրա, համարում թէ բոլոր տները խա-
նուած են իրար հետ նեղ նեղ փողոց-
ներով և տեղի զիւրն էլ բարձրաւան-
դակ : Այս տեղի տները ըստ մեծի
մասին երկու կամ երեք յարկեայ են և
բոլորովին պարսկական հին ձևերով են
շինած : Այս տեղ փողոցները շատ նեղ
են, ծուռ և ցիւտ, ստորիկ անձրե-
ւից յետոյ տղմային լճեր են ձևայը-
նում : Կան նմանապէս այնպիսի փո-
ղոցներ, որ եթէ մէկ մարդ կանգնի
այդ փողոցի մէջ տեղում և երկու ձեռ-
ները փորոցի մէջ մի պատին և մե-
կըն էլ միւս պատին կհասնեն : Գեղե-
ցիկ են ծովի ափում գտնուած շինու-
թիւնները, որ համարվում է բերդի
ներսի կողմը :

Բերդումը պատմական են և նշանա-
ւոր խանի տները, քաղաքի բերդը և
ալթիլի տաշտարովը (1) : Այս քաղա-
քը (բերդը) բաւական Ռուսին պա-
կանից յետոյ յիշեալ խանի տները
շինել են վառօդի, թնթանօթների և

դնտակների ամբարանային : Ամառ
պարիսպներով սա պատած է և պա-
րիսպների չորս կողմից լինում հետ
կալ տալու տեղեր ու ծակեր են շինած :
Պարսպի մէջ գտնվում է խանի մէկ իթը
աղօթատեղին, բաղնիքը, հարէմխանա,
տեղ տեղ քանդակներով և նկարներով
բանա, դատաստանատուն և այլն : Գետ-
նի տակը ճանապարհ կայ այս տներից
փախելու մինչև քաղաքի դուրսը :
Ճանապարհը գէպի Պարսկաստանի կող-
մին շինած, որ է գէպի արևմտա-հա-
րաւային : Այդ մեծ ճանապարհը փակ-
ուած է արդէն : Իսկ հետաքրքրական
է միւս նեղ ճանապարհը գետնի տա-
կով, որ դուրս փորած է դատաստա-
նատեղի մէջ տեղում աւաղանման : Այդ
տեղով բերելիս են եղել բանտարկ-
եալներին մէկ մէկ, որովհետեւ ինչպէս
ճանապարհը նոյնպէս և աւաղանման
է, որի մէջ կանգնելով, յանցաւորը
միայն գլուխն է երևացել :

Ոմանք պատմում են որ եթէ յան-
ցաւորը մահապարտ է եղել, այն ա-
ւաղանի մէջ կտրուել է գահճի ձեռ-
քով նրա գլուխը, և մարմինը քաղա-
շիւով տարել են յետ բերած ճանա-
պարհով, իսկ եթէ արգաւայել է,
դուրս են հանել դատաստանական փո-
սից և արձակել են խանի դարպասից :
Աւանց հրամանի և աւանց պիւլի-
կովի (արտիլերիայի աստիճանաւոր)
ներկայութեան անկարելի է մտնել պա-
րտալից ներս խանի տները տեսնելու,
և ամեն մարդիկ թող չեն տուել եթէ
պատուելի և նշանաւոր անձն չէ :

Կարանդինը գտնվում է Բագուի ա-
րևելահատային կողմում : Այս տեղի
փողոցները թէպէտ աւելի լայն են և
կանաւոր, բայց շատ տեղ կեղտոտ
են լինում և անմաքուր, մանաւանդ
ամառ ժամանակ գարշելի հոտեր են
փչում և բնակիչներին ենթարկում
են զանազան հիւանդութեանց, այն է
թոքախտութեան և արեան սակաւու-
թեան : Սրանից է, որ ամառը շատ
ժամանակ խոցեալ է պատահում և
իւր գործունէութիւնը սկսում հէնց
այս տեղից : Քաղաքի բերդից դուրս
շինութիւնները, որ խառնուած է բեր-
դի հետ և որի հիմնարկութիւնը 9-10
տարի է, շատ յարմար տեղ է շինած
և կարելի է ամենապատուական տեղը
համարել Բագուի միւս մասերից իւր
օդովը, չրովը, լաւ շինուած քներովը,
լայն, մաքուր և կանաւոր փողոց-
ներովը : Գուրսի քաղաքի գլխաւոր
շինութիւններից մէկը կարելի է հա-
մարել Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ հայա-
կապ նոր եկեղեցին, որը կառուցած է
սրբառաջ քարից և որը գտնվում է
գիմնադպի զէմուդէմ :

Նշանաւոր է նմանապէս և նրա գաւ-
թում կառուցած Մարդասիրական ըն-
կերութեան հայակապ տները, ուր դե-
տեղւած են Հայոց երկուսու գաղութնե-
րը, գրող արարել խորհրդարանը և ար-
արանը :

Բագուայ եկեղեցիքը ընդ ամենը
վեց են, որոց թւում երկուսը հայոց
է, իսկ չորսը ռուսաց : Հայոց եկեղե-
ցիներից մէկը, նորը գտնվում է դուր-
սի քաղաքում մի հրապարակի մօտ,
իսկ միւսը հինը — բերդում : Ռուսացը
նմանապէս երկուսը բերդումն է, մե-

(1) Ալթիլի պատմական մասին պիւլ
գալանթաբեանը իւր նմանիկերով արդէն
մանրամասն տեղեկութիւններ յայտնած է,
միայն այս կարող եմ ասել, որ այս աշտա-
րակը ևս պատմական է եղել խանի աղ-
ջկան :

կը գուրսի քաղաքում և մէկն էլ Պոր-
տում (բայիլով հրուանդան) : Այս ուս-
տաց եկեղեցիներից երկուսում շատ վա-
ղուց է, որ ժամերգութիւն չէ լինում :
որովհետեւ նորա փակուած են և միշտ
մի պահապան զինուոր է կանգնում
դռան առջև : Բագուի մէկ իթները
շատ շատ են, որովհետեւ այստեղ պար-
սիկներ շատ են բնակվում : Քաղաքը
ունի երեք գեղեցիկ ճեմելիք — բուլ-
վար և մի ընդարձակ հրապարակ, ա-
մենադիւրաւորը բերդի ներսումն է
գտնվում ծովի ափում, որ Միխայի-
լովիկ պարտեղ է ասվում : Իսկ եր-
կուսը և հրապարակը բերդից դուրս
քաղաքում :

Բագուի չորրորդ մասը — Պորսն է :
Սա վերստից փաք ինչ հեռու է քա-
ղաքից : Պորտում բնակվում են միայն
ծովային զօրքերը և իրանց մեծաւոր-
ները : Քաղաքայիններին արգիլուած
է այս տեղ տուն շինելը : Պորտի օլը
աւելի առողջարար է, քան թէ քա-
ղաքինը, որովհետեւ այստեղի դիւրը
բարձրաւանդակ է և խմելու ջուրը քա-
ղաքից են բերում սպիւրով : Այստեղի
տները բոլորը արքունական են, բայց
մի քանիսից սրնց կառուցել են ռուս
մեծաւորները, հենց երկու կամ ե-
րեք յարկեայ են և բոլորը սրբառաջ
քարով, իսկ փողոցները շատ լայն և
մաքուր : Այստեղ կայ մի մեծ գոր-
ծարան, որտեղ պատրաստվում են
նաւթի կաթնաներ և չոգենաների
համար հարկաւոր ուրիշ նիւթեր : Կայ
նաև մի նոր կառուցած տախտի գա-
ծարան, որտեղ տախտ են շինում
և տախտակները մաշինայով կտորա-
տում : Գործարանագետը ռուս է իսկ
արհեստաւորները գաղղիացիք և գեր-
մանացիք : Այստեղ կայ և մի հայակապ
և որտեղ քարով կառուցած եկեղե-
ցի, որը քաղաքի բլուր եկեղեցիներից
գերազանցվում է իրա գեղեցիկու-
թեամբը :

Արմանի է ուշագրութեան նաև նրա
հինգ կաթնեղիկէն իւր ճարտարագոր-
ծութեամբը : Այս եկեղեցու մեծ
գաւթում տօների ժամանակ զինուո-
րական հանդէսներ են լինում : Բագ-
ուայ փողոցները մինչև հիմայ անուն
ներ չունեն, բայց մինչև փոխարքայի
գալուստը մի շարքով առաջ բոլոր փո-
ղոցներին որոշ որոշ անուններ տուին :

Ա. Գալստեանց
(Մշ.)

ԱԼԷՆԻ ՄԻԻԶԱՅԻՏԻ

Էօնիւմիւղէթի բաղար կիւնիւ (27
հոկտեմբեր) ալափրանկա սաղահըն
ստաթ օնուստա Պէյիւքաթէտէ միւ-
սիւ Ալաթէրթ ինին խանէսինտէ պիւր
թաղմ նէֆիս սալթոն մօպիլէտալ, մէ-
սէլա, դարեօլա, այնա, ամառալա, և
դանալէ, բիւնս, մասա, սուֆլա
թաղմըլար, մթմ պալա միւթալիլի
էլեա, գօղուլա նէպաթմթ, չիլէք վէ
սայիլէ մէզաւա չըքալըլըպ սաթը-
լաճաղը իւն օլունուր :

Իլ պու մօպիլէտալը կէօթմէք իս-
թէնէնլէրին, սահիլի իմլանըն Գա-
լաթաւա Մթթմ ալանի ոօղ աղընտա
17 նիւմէթու մաղապտընա միւրաճա-
ւթ իյլէմէլէրի :

Է ՏԸ ԳԱՍԹՈ

ՍՈՒՆՈՒ ԳԱՅԻԹՈՒ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթաւա Բէնէճէպիլի բաղարընտա
նումըր 41 իրսի խանընտա